

1. UVOD

1.1 Specifičnosti problema istraživanja

Razvoj preduzetništva predstavlja jedan od uslova razvoja malih i srednjih preduzeća. Brži ili sporiji razvoj preduzetništva je oblikovalo i uticalo na ekonomski razvoj.

Još prije dvije stotine godina teoretičari su se bavili istraživanjem pokušavajući definisati i objasniti razliku između preduzetnika, preduzetništva, osnivanja novog preduzeća, pokretanja malog preduzeća itd.

Ljudska potreba za traganjem i istraživanjem nečega novoga, razvijanje različitih ideja i njihovo pretakanje u biznis koji će omogućiti stvaranje nove vrijednosti i veće produktivnosti stalni je izvor inspiracija svih poslovnih ljudi.

Na formiranje preduslova za razvijanje preduzetništva utiče veći broj faktora kao što su: kultura, iskustvo, navike porodice, grupe gdje preduzetnik priprada, znanja profesije, ambijenta, uticaja okruženje, novac, itd.

Svaki od ovih pojedinačnih faktora daje značajan doprinos u podmazivanju i pokretanju točkića koji posmatrani u cjelini predstavljaju preduzetništvo, a koje će pomjeriti granice i omogućiti stvaranje novih proizvoda i usluga usmjerenih na zadovoljenje konkretnih potreba.

Njegove osnovne karakteristike su rizik, kreativnost, nezavisnost, upornost i nagrađivanje. Cjelokupan proces je dugotrajan, neizvjestan, haotičan, rizičan itd. Bez obzira na različite uzroke, posljedice preduzetništva se danas mogu vidjeti u svakoj privredi.

Ona predstavlja temelj ka formiranju malog i srednjeg preduzeća, otvaranju mnogobrojnih radnih mjesta, promjeni stila života, povećanju poreskih prihoda i investicija, a to sve doprinosi ekonomskom razvoju jedne zemlje.

Međutim, kao i u ostalim aspektima života, sve navedene karike potrebne za razvoj preduzetništva uglavnom nisu dovoljno stimulisane, razvijane, unapređivane, podržane, što za posljedicu ima mnogobrojne neuspjehe i propuste, tako da nekada i dobre ideje ne ugledaju svjetlost dana.

1.2 Predmeti, ciljevi i hipoteza istraživanja

Predmet istraživanja predstavlja organizacija i upravljanje malim i srednjim preduzećima.

U većini zemalja Zapadne Evrope mala i srednja preduzeća upošljavaju više od 65% od ukupnog broja uposlenih. Na jačanje i slabljenje ove veze utiču različiti razlozi, međutim ekspanzija malih i srednjih preduzeća počinje da dominira u posljednjih 20-30 godina širom svijeta.

Opšti cilj ovog istraživanja je na osnovu teorijskih i empirijskih naučnih spoznaja istražiti upravljanje i organizaciju malih i srednjih preduzeća, te ukazati na potencijale koje ova preduzeća pružaju.

Centralna istraživačka hipoteza, proistekla iz definisanog problemskog pitanja, te predmeta i cilja istraživanja glasi: mala i srednja preduzeća imaju ključnu ulogu u ekonomskom razvoju jednu zemlje.

Pored opšteg cilja postavljeni su i posebni ciljevi ovog rada i to:

- iskazati osnove teorijskog pristupa o značaju, ulozi i karakteristikama preduzetništva,
- na osnovu teorijske građe utvrditi mjesto i ulogu malih i srednjih preduzeća,
- definisati i opisati sadašnje stanje malih i srednjih preduzeća.

Ostvarivanje opšteg cilja zahtijevalo je realizovanje sljedećih operativnih zadataka istraživanja:

- a) utvrditi temeljna obilježja preduzetništva,
- b) utvrditi temeljna obilježja malih i srednjih preduzeća, kriterije za njihovo definisanje, njihova uloga u razvoju privrede jedne zemlje,

1.3 Metode istraživanja i istraživačka građa

Istraživanje je realizirano na bazi primjene naučnih metoda prikupljanja, obrade i interpretacije sekundarnih i primarnih podataka.

Internim istraživanjem prikupljeni su i obrađeni dostupni sekundarni podaci iz domaće i strane literature, članaka i internet izvora iz područja preduzetništva, menadžmenta malih i srednjih preduzeća.

Prikupljanje primarnih podataka je obavljeno na osnovu empirijskih istraživanja provedenog tokom 2012/2013. godine, dio potrebnih informacija o malim i srednjim preduzećima prikupljen je na osnovu dostupne baze podataka.

1.4 Struktura rada

U kontekstu usvojenog metodološkog pristupa i postavljenih ciljeva istraživanja, rad pored uvodnih i zaključnih razmatranja sadrži 9 poglavlja i to:

- U prvom poglavlju pod nazivom "Preduzetništvo", objašnjen je pojam preduzetništva u kratkim crtama.

Posebno je naglašena preduzetnička praksa, koja je praćena osnivanjem malih preduzeća, te razumijevanje preduzetničkih preduzeća koja nastoje ostvariti uvijek nešto novo, obezbjeđujući na taj način svoj opstanak.

Dat je pregled preduzetništva kroz istoriju što nam omogućava da bolje sagledamo važnost preduzetništva za cijelo društvo i državu.

Također su objašnjene osnovne karakteristike preduzetnika, te istaknute neke od ključnih individualnih osobina svakog preduzetnika.

- U drugom poglavlju "Pojam preduzeća", obuhvaćeni su osnovni pojmovi o malim i srednjim preduzećima kao što su: kriteriji za definisanje malih i srednjih preduzeća, njihove glavne prednosti i nedostaci.

Način na koji se ostvaruju određne preduzetničke ideje, te želja da se iskoriste određene šanse na tržištu, najčešće su reflektovane kroz osnivanje malih preduzeća, koje svojim razvojem nastoje postati stabilna i jaka preduzeća.

Međutim, mala preduzeća su uglavnom suočena sa mnogobrojnim problemima i nedostacima i time su praćena kroz odsustvo menadžmenta i kompetencija za njihovo uspješno vođenje.

Razmatranje malih preduzeća i preduzetništva su uslovljena zahtjevima praktične prirode koja posebno dolaze do izražaja u zemljama u tranziciji.

- U trećem poglavlju pod nazivom „Pojam preduzeća“ se govori o preduzeću kroz istoriju te se poglavlje bavi objašnjavanje pojma preduzeća, njegovim podjelama.
- U četvrtom poglavlju pod nazivom „Uloga malih i srednjih preduzeća“ provedeno je teorijsko istraživanje o ulozi malih i srednjih preduzeća. U ovom poglavlju istražen je značaj i uloga malih i srednjih preduzeća za privredni razvoj EU, Japana, SAD i Bosne i Hercegovine.
- U petom poglavlju pod nazivom „Rast malih i srednjih preduzeća“ se govori o cilju da se istraže najčešće publikovani modeli rasta preduzeća.

Dakle, rast je najznačajnija mjera uspjeha svakog preduzeća zbog čega su u ovom poglavlju istražene strategije koje primjenjuju preduzeća za njihov rast i razlozi koji sputavaju rast preduzeća.

- U šestom poglavlju pod nazivom „Organizacija“ – organizacija je jedna od četiri osnovne funkcije menadžmenta koja dolazi iza planiranja. Kao i planiranje, vođenje i kontrola, to je proces koji traje neprekidno, sinhronizovano sa drugim procesima. U ovom poglavlju se govori o definiciji, podjelama i načelima organizacije. Organizacija je svjesna djelatnost čovjeka kojom se usklađuje materijalne i nematerijalne faktore proizvodnje u preduzeću, organizaciji.
- U sedmom poglavlju pod nazivom „Menadžment“ pažnja je na teorijama menadžmenta.
- U osmom poglavlju pod nazivom „Organizacija i upravljanje malih i srednjih preduzeća“ pažnja je usmjerena na najbolji način organizacije i upravljanja malih i srednjih preduzeća.
- U devetom poglavlju pod nazivom „Zaključna razmatranja“ napravljena je sinteza istraživanja u skladu sa opštim ciljevima.
- LITERATURA. U ovom dijelu su navedene knjige, časopisi i drugi izvori iz kojih su prikupljeni sekundarni podaci i podaci teorijskog dijela istraživanja.

Mala preduzeća su uglavnom suočena sa mnogobrojnim problemima i nedostacima praćena kroz odsustvo menadžmenta i kompetencija za njihovo uspješno vođenje. U ovom poglavlju su obrađeni glavni razlozi za njihov neuspjeh, te glavne prepreke u njihovom uspostavljanju.